

Д-р Биляна *МИХАЙЛОВА*

(СУ “Св. Кл. Охридски”, София) –

ЕТНИЧЕСКАТА СИТУАЦИЯ НА БАЛКАНИТЕ

ПРЕЗ АНТИЧНОСТТА: ЛИНГВИСТИЧНИ ДАННИ

Bilyana MIHAILOVA, PhD

(“St. Kliment Ohridski” University of Sofia)

THE ETHNICAL SITUATION ON THE BALKANS

DURING ANTIQUITY: LINGUISTIC DATA

The aim of present paper is to examine the ethnical situation on the Balkan Peninsula in the second millennium B.C. on the basis of linguistic data. The author considers that this area was inhabited by Indo-European and non-Indo-European population. Although many a linguist rejects the “Pelasgian theory”, elaborated by Vl. Georgiev, there is a group of words sharing a set of phonetic developments and for the time being the best explanation for them remains within the framework of this theory. The paper presents some of the most convincing Pelasgian etymologies and examines two important phonetic features differentiating Pelasgian and Thracian (the action of Grassman’s law and the reflexes of the Indo-European laryngeals in both languages). The last section of the paper tries to shed a new light on the status of Pelasgians in relation to the other ethnoses that Homer enumerates as inhabiting Crete taking in consideration the turn „διὸι Πελασγοί” and the etymology of the adjective δῖος.

Съпоставката на данните от историческата фонетика на палеобалканските езици (гръцки, македонски, фригийски, пеласгийски, тракийски, дако-мизийски, илирийски) водят до извода, че етнолингвистичното единство на палеобалканския ареал¹, обхващащ Балканския полуостров, Егея и част от Мала Азия, се дължи преди всичко на конвергентно развитие, т. е. на типологични сходства. В тези процеси особено важна роля играят субстратно-суперстратните и адстратните отношения. Ситуацията в Античността е сравнима с тази в съвременния Балкански езиков съюз (Георгиев 1977: 272).

Днес вече е несъмнено, че предгръцкият езиков, а следователно и етнически, субстрат е бил хетерогенен. С голяма вероятност преди идването на гърците южните Балкани са обитавани от неиндоевропейски народ или народи, по-късно от предгръцки индоевропейски племена, чийто език Владимир Георгиев реконструира и условно нарича „пеласгийски”.

Много изследователи, занимаващи се с предгръцкия субстрат, поставят в началото на своите трудове едно от най-красноречивите свидетелства за разнородните обитатели на о-в Крит: прочутият пасаж от XIX песен на Омировата Одисея:

Κρήτη τις γαί ἔστι, μέσῳ ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ,
καλὴ καὶ πίειρα, περίρρυτος· ἐν δ' ἄνθρωποι
πολλοί, ἀπειρέσιοι, καὶ ἐννήκοντα πόλεις.
ἄλλη δ' ἄλλων γλῶσσα μεμιγμένη· ἐν μὲν Ἀχαιοί,
ἐν δ' Ἐτεόκρητες μεγαλήτορες, ἐν δὲ Κύδωνες,
Δωριέες τε τριχάι κες δίοί τε Πελασγοί.

*Κрит е далечна земя сред море винобагρο. Красив е
и плодороден, вълните го плискат отвсякъде. В него
хората са многобройни, а деветдесет градовете.
Смес от различни езици се чува. Тук племе ахеΐци,
етеокрити там горди живеят, оттатък кидонци,
три колена от дорийци и племе свещено пеласги.*

(прев. Георги Батаклиев)

Поради присъствието на дорите, които не се споменават никъде другаде в Омировия епос, автентичността на този пасаж е била оспорвана. Владимир Георгиев (Georgiev 1963) смята, че пасажът е късна интерполация и отразява етническата ситуация на о-в Крит непосредствено след дорийската инвазия. Известно е, че дорийската експанзия се датира около 1200 г. пр.Хр. Ахеите, носители на микенската цивилизация, развита в Микена, Тива, Атина, Пилос и Кносос, се появяват в континентална Гърция около началото на второто хилядолетие пр.Хр.

Но кои са били кидоните, етеокритите и пеласгите?

Според Страбон кидоните са коренно население на Крит. Владимир Георгиев обаче смята, че те са от гръцки произход. За доказателство той се основава на етимологията на етнонима *Κύδωνες* с неоспорим гръцки произход, свързан с гр. *κῦδος* 'слава, чест', *κυδρός* 'славен, прочут'. Според него кидоните са автори на надписите на линейно писмо А от Файстос (Агия Триада).

В лингвистичната литература е широко разпространено становището, че етеокритите са автохтонното население на о-в Крит. Основание за това схващане дава името *Ἐτεόκρητες* – „истински критяни“. За техния произход обаче няма никакви сигурни данни. Съществува мнение, че етеокритският език, наследник на минойския, е езикът на линейното писмо А. Повечето учени смятат, че той не е сроден с гръцкия. Изказвани са хипотези, че е свързан с лувийския (Палмър, Мериджи, Георгиев) или че е семитски език (Сайръс Гордън). Ключов въпрос при решаване на проблема за идентичността на етеокритите е разчитането на линейното писмо А, което за съжаление досега не е отбелязало съществен напредък. Лингвистичните аргументи, които свързват линейното писмо А с лувийския език, представени най-напред от Палмър, а след това поддържани и от други учени, сред които и Владимир Георгиев, са сериозно критикувани впоследствие. Въпреки това възможността за анатолийски произход на етеокритите не бива да бъде пренебрегвана. Интересно доказателство, което привежда

Вл. Георгиев (1981: 90) за лувийския произход на етеокритите са свидетелства от древните автори (Херодот, Страбон), които говорят за критския произход на термилите. Термилският или ликийският език според Ларош е късна форма на лувийския.

Смята се, че етеокритският език е засвидетелстван и в два надписа от Дрерос (съдържащи и текст на дорийски диалект) и три от Прайсос, написани на архаична местна гръцка азбука и датиращи от VII до III в. пр.Хр. Вл. Георгиев обаче смята, че езикът на тези силно увредени надписи произволно е определен като етеокритски и че е по-вероятно това да е местен гръцки диалект (Georgiev 1981: 190).

Кога е населен Крит? Кои са били първите заселници? Това са въпроси, на които нито лингвистиката, нито археологията нямат категоричен отговор. Сигурно е само, че те не са били гърци. Това ясно личи и от изображенията на фреските от Крит и Тера, на които е показан различен антропологичен тип от този на гърците – мургави, дребни хора, доликочефали. А ако минойският език не е бил генеалогически свързан с нито едно от познатите езикови семейства, тогава, струва ми се, пълното дешифриране на линейното писмо А става непосилна задача.

Наличието на езикови остатъци от неиндоевропейски произход на Балканите, както и в цяла Европа, не бива да бъде отричано. Но тяхното откриване в индоевропейските езици се сблъсква с методологически трудности.

През последните десетилетия пеласгийската теория на Георгиев е несправедливо пренебрегвана. Р. С. П. Беекес пише в своята статия "Pre-Greek. A Language Reconstructed": As to "Pelasgian" and related theories which assume an Indo-European substratum in Greece, these theories have failed, and I no longer mention them (in my etymological dictionary). The theory has been extensively discussed by Furnée (37–68). "Pelasgian" has done much harm, and it is time to definitely reject it... the theory has been tacitly abandoned, I think."

Беекес, следвайки разработките на Койпер и Фурне, се опитва да докаже съществуването на неиндоевропейски субстрат – един или няколко тясно свързани езика или диалекта. Той анализира гръцки думи, които показват отклонения от нормите на индоевропейската фонетика и словообразуване, за да докаже че не става въпрос за хаотични особености, а за фонетични и морфологични характеристики, които се повтарят последователно и свидетелстват за различна структура от тази на индоевропейските езици (Beekes: <http://www.indo-european.nl/ied/pdf/pre-greek.pdf>).

Реконструкцията на непознат неиндоевропейски субстратен език (езици) трябва да бъде взета предвид, понеже дава възможност за обяснение на голям корпус от думи без етимология. Впрочем, по-голямата част от критиките, отправени към Георгиевата теория, могат да бъдат отнесени и към тази на Беекес. Но трябва да признаем, че възстановяването на език (езици) от неизвестно езиково семейство изглежда много по-хипотетично и произволно, отколкото реконструкцията на пеласгийския език, който притежава богата база за

сравнение – индоевропейския езиков фонд. Пеласгийският език притежава закони, той е система, макар и не така подкрепена фактически като засвидетелстваните езици. Методът на Георгиев без съмнение е новаторски, но през годините бива до известна степен компрометиран от необуздания размах на етимологичната фантазия на своите привърженици. Все пак това не разрушава фундамента на Георгиевата теория за съществуването на пеласгийския език, понеже и собствено гръцките етимологии понякога са невероятни, но въпреки това гръцки език има. Смятам, че единственият убедителен аргумент срещу „пеласгийската теория“ на Георгиев могат да бъдат нови и убедителни обяснения, които да заменят пеласгийските етимологии, които считаме за сигурни или твърде вероятни. Съществува група думи, които показват общи закономерности при отражението на индоевропейските звукове и за тях най-доброто решение засега остава в рамките на „пеласгийската теория“. Ето и някои от най-убедителните пеласгийски етимологии²:

ἄμβων n., ἄμβη f. ‘изпъкналост, възвишение’, сродно с лат. *umbō*, *-ōnis* ‘изпъкналост на щит’ от ие. **h₃emb^hōn* или **h₂/h₃omb^hōn*, ср. също гр. ὀμφαλόος ‘пъп, изпъкналост на щит’ (Georgiev 1981: 101),

ἄμέσω-ὠμοπλάται. Hes. от ие. **h₃em-es-*, ср. лат. *umerus*; стинд. *amṣa-* и гр. ὠμος ‘рамо’ (Georgiev 1950: 48),

ἄρβόν³-διεστός, ἀραιόν, ἐλαφρόν. Hes., ἀρβάκις-ὀλιγάκις. Hes. от ие. **h₂erb^ho-*, сродни с стинд. *ārbha-*, *arbhā-* ‘малък, слаб; дете’, гр. ὀρφανός, арм. *orb* ‘сирак’, лат. *īrbus* ‘лишен от’, по-късно ‘сляп’ (Georgiev 1941: 79),

ἄσις ‘тиня, нанос’ от ие. **wos-*, ср. ствиснем. *waso* и срдолнем. *wase* ‘кал, тиня’, латв. *vasa* ‘влажна земя’ (van Windekens 1952: 73–74),

βυλλιχαίχοροι тινες ὀρχηστῶν, παρὰ Λάκωσι, βυλλιχης·χορευτής, βυλλιχίδης·ραχίδες. Hes. от ие. **b^hlnikā*, точно съответствие на гр. φαλλικά·ὠδή πεπομένη εἰς τὸν Διόνυσον, τοῦ φαλλοῦ ἄδομένου, φαλλικόν, ὀρχημά τι, οἱ δὲ μέλος. ἄλλοι ᾗ δὴν αὐτοσχέδιον ἐπὶ τῷ φαλλῷ ἄδομένην. Hes. от индоевропейския корен **b^hel-* ‘подувам се’ (Haas 1959: 50 и сл.),

κίκυς, -υος ‘сила’ от ие. **g^wiḡus* (**g^wiḡ₃-g-u-*), ср. сродните формации в германските езици **kwiku-*, **kwikwa-* ‘жизнен’: ствиснем. *quēh*, *quēk*, англосакс. *swicu*, стисл. *kvikr*, *kykr* и т. н. (van Windekens 1956: 239–242),

κύδαρ·τάφος. Hes. от ие. **g^hud^hor*, сродно с гр. κεύθω ‘покривам, крия (особено за гроб)’, κεύθος, обикновено в мн. ч. ‘скривалище, дълбини, земни недра’ (Georgiev 1950: 51),

Πέργαμον, Πέργαμος ‘кула, крепост’ от ие. **b^herg^h-o-mo-*, ср. нем. *Berg* ‘планина’, ав. *barYzō-* ‘височина’ от ие. **b^herg^h-* ‘висок, издигам се, планина’,

πύργος ‘кула’ от същия корен, но с нулева степен **b^hrg^hos*, ср. стинд. *brhant-*, ав. *bərazant-* ‘висок’, гот. *baurgs*, нем. *Burg* ‘крепост, укрепление’ (Georgiev 1981: 102),

πύνδαξ, -ακος ‘дъно на съд’ < **b^hu(n)d^h-* ср. стинд. *budhnā-* ‘дъно, основа’, гр. πυθμήν ‘дъно на съд’ (Georgiev 1981: 102),

σαύρα, σαύρος ‘гущер, вид риба, membrum virile’, σαυρωτήρ ‘най-долната част на копиеото, която се забива в земята’. Формата **saura* има първоначално значение ‘опашка’ и е сродна с гр. οὐρά (Crevatin 1975: 48–54),

σέλας, -αος ‘блясък, светлина’ < ие. **swelh*_{2/3}*s*, сродно с гр. ἔλη, εἶλη ‘слънчева светлина’, стинд. *svárati* ‘светя, горя’, стангл. *swelan* ‘горя’, лит. *svilti* ‘пека’ (Georgiev 1981: 102),

ταχύς ‘бърз’ от ие. **toku-s*, ср. стинд. *taku-s* ‘бърз’, също хет. *wa-tku-zi* ‘той скача’ (Georgiev 1981: 103),

τύμβος ‘погребална могила, гроб’, точно съответствие на гр. τάφος ‘погребение, погребална церемония’ от ие. *d^hmb^hos* (Georgiev 1981: 103). Различията в значенията на τύμβος и τάφος може да се обясни, ако се допусне синхронно съществуване на двете форми с първоначално значение ‘гроб’, което се съгласува и със семантиката на индоевропейския корен **d^hemb^h-*/ **d^hmb^h-* ‘копая’, от който те произлизат. По-късно двата синонима са диференцирали значението си, запазвайки, разбира се, принадлежността си към едно и също семантично поле.

Съществен е въпросът за отношението между пеласгийския и тракийския език – дали това са два отделни индоевропейски езика или диалекти на един и същи език, разпространени на съседни територии. Важен е фактът, че тракийският език продължава съществуването си под една или друга форма до VI в. сл. Хр. Имаме запазени макар и оскъдно количество надписи, както и глоси. Пеласгийският език, който е асимилиран от гръцкия, е преустановил съществуването си към края на второто хилядолетие пр. Хр. В този смисъл сравнението не може да бъде равностойно и напълно обективно. По две важни фонетични черти, обаче, пеласгийският и тракийският език се отличават съществено:

1. Съществено и добре известно различие между двата езика е действието на закона на Грасман – в пеласгийски той действа преди придвижването на съгласните (ср. πύργος), както и на един по-късен етап, когато засяга новопоявилите се беззвучни аспирирани съгласни (ср. ταχύς). В тракийския език дисимилаторната деаспирация засяга само беззвучните аспирирани, появили се в резултат от придвижването на съгласните. Ср. напр. пел. πέρραμον, πέρραμος < **b^herg^h-o-mo-* с деаспирация по закона на Грасман и след това придвижване на съгласните, но трак. *berg-* ‘планина, бряг’ от същия корен, изведена въз основа на топонимичен материал Βέρρουλη, Βεργέπολις (Георгиев 1977: 99), където се наблюдава само придвижване на съгласните; трак. Πέρινθος < **pherintho-* < ие. **perwnto-* = стинд. *párvata-* ‘планина, скала, камък’ (Георгиев 1977: 101); трак. *kenth(a)-* ‘чедо, потомък’ < *kentha-* < ие. **ken-to-*, ср. стбълг. чадъ (Георгиев 1977: 101).

2. Тук искам да посоча едно различие в историческата фонетика на двата езика, което досега не е било разисквано – отраженията на индоевропейските ларингали в пеласгийски и тракийски не винаги съвпадат ⁴.

2.1. В тракийския език за разлика от пеласгийски няма протетична гласна: пел. ἔλαιον ‘дървено масло’ < **h₁loy-wom*, ср. бълг. лой < **h₁loy-u-s* (Georgiev 1981: 102), но трак. Ῥήσος (име на тракийски цар) < ие. **h₃rēg-*, ср. гр. ὀρέγω ‘простирам, предлагам’, стинд. *rāj-*, лат. *rēx*, *rēgis* ‘цар’. Тази фонетична особеност сближава пеласгийския с гръцкия език.

2.2. В тракийския език интерконсонантните ларингали се вокализират в *a* само в първа сричка, както в германски, славянски, келтски и пр., ср. Σκαπτή- = гр. σκαπτός ‘разкопан’ < *skh₂b^h- (1977: 94, 102), Καβύλη = стпрус. *Cabula* (= **Gabula*), речно име от *g^wh₂b^huleh₂, ср. лит. *Gabyus*, название на езеро, англ. *quab* ‘мочур’, стпрус. *gabawo* ‘жаба’ < *g^wh₂b^h-, бълг. жаба < *g^wāh₂b^h- (Георгиев 1977: 82, 100). Извън първа сричка обаче индоевропейските ларингали изчезват безследно в тракийски, ср. Ἴστρος, речно име, от ие. *h₁ish₁ro-, сродно със стинд. *išira-*, гр. ἱερός. В пеласгийски интерконсонантните ларингали се запазват и извън първа сричка, ср. αἰσάλων ‘вид сокол’ è αἰσάρων·εἶδος ἱέρακος, произлизащи съответно от *h₁oysh₂ros è *h₁oysh₂los (Mihajlova 2006: 87–91), θάλαμος ‘стая, стая за припаси и ценни предмети, склад’ < *tolh₂-mo-, ср. стинд. *talima* ‘площ, повърхност, под’, лит. *teltas*, латв. *tīlts* ‘мост’, σέλας, -αος ‘блясък, светлина’ < *selh₂s, ср. гр. ἔλη, εἶλη ‘слънчева светлина, топлина’, стинд. *svárati* ‘светя, горя’, стангл. *swelan* ‘горя’.

Ясно е, че в тези две позиции отражението на ларингалите в пеласгийски е близко до това в гръцкия език, докато тракийският показва близост с келтската, германската, балтославянската езикова група.

Разгледаните по-горе черти представляват сериозно различие в историческата фонетика на тракийския и пеласгийския език и ни дават основание окончателно да разграничим два отделни индоевропейски езика (а не диалекти на един и същи език), разпространени в различни ареали на Балканите през Античността.

* * *

Пеласгите, споменати от Омир, като народ, населяващ Крит, са свързващо звено с континентална Гърция. Според Вл. Георгиев те са населявали Пелопонес, Централна Гърция, голяма част от Егейските острови от периода на ранния неолит (Georgiev 1981: 154).

Интересно е защо единствено те в цитирания Омиров пасаж са наречени δῖοι.

Етимологията на прилагателното δῖος, което е засвидетелствано от още в микенски, е добре изяснена. Формата е идентична със стинд. *div(i)yá-* ‘небесен’, лат. *dīvus* ‘богоподобен’ от ие. **diw(i)yo-*, производно от добре засвидетелствания индоевропейски корен **dyew-* (IEW 183), от който произлиза и името на върховното гръцко божество Ζεύς (GED, цитиран на 9.02.2007 г.). Фриск (GEW I: 396-7) превежда формата като ‘zum Himmel gehörig, göttlich’ (Илиада, поет.), ‘dem Zeus angehörig’ (траг.). Шантрен (DELG 286) уточнява: “δῖος s’emploi d’autre part en parlant de personnes avec un sens vague: ‘divin, protégé par Zeus (?)’ et un emploi purement formulaire: pour Achille, mais aussi un ὑφórβος, le porcher Eumée, etc., dit également de peuples: δῖοι Ἀχαιοί, etc. ... Le sens précis «de Zeus, appartenant à Zeus apparaît probablement Il. 9, 538 et est bien attesté dans la tragédie. ... Δῖος et δῖα apparaissent typiquement comme des termes poétiques de sens mal défini, expressifs dans une certaine mesure, mais également formulaires.”

Въпросът тук е дали изразът „божествени пеласги“ е експресивен или действително епитетът $\delta\iota\omicron\iota$ ѝ дава информация за някакъв по-особен статут на пеласгите по отношение на останалите етноси, които Омир изброява като населяващи Крит.

У Омир епитетът се прилага към богове и богини, герои, имена на местности, морето, земята, етера, реки и към етноними.

При внимателен прочит на Илиада и Одисея се вижда, че в повечето случаи обаче употребата му е семантически оправдана. Шантрен посочва, че $\delta\iota\omicron\varsigma$ е наречен свинарят Евмей от Одисея. Но трябва да знаем, че той е не само верен служител на Одисей, но и син на Ктезис, цар на о-в Сирус, отвлечен като дете от финикийска робиня и продаден на Лаерт.

Що се отнася до употребата на $\delta\iota\omicron\varsigma$ отнесено към етноними, не е учудващ фактът, че в Илиада той квалифицира изключително ахеите. Но в песен X на Илиада като $\delta\iota\omicron\iota$ са окачествени единствено пеласгите, когато аедът ги споменава заедно с другите племена съюзници на троянците:

$\tau\omicron\nu\delta\ \eta\mu\acute{\epsilon}\iota\beta\epsilon\tau\ \acute{\epsilon}\pi\epsilon\iota\tau\alpha\ \Delta\omicron\lambda\omega\nu\ \text{E}\acute{\upsilon}\mu\acute{\eta}\delta\epsilon\omicron\varsigma\ \nu\acute{\iota}\omicron\varsigma\cdot$
 $\tau\omicron\iota\ \gamma\acute{\alpha}\rho\ \acute{\epsilon}\gamma\omega\ \kappa\alpha\iota\ \tau\alpha\upsilon\tau\alpha\ \mu\acute{\alpha}\lambda\prime\ \acute{\alpha}\tau\rho\epsilon\kappa\acute{\epsilon}\omega\varsigma\ \kappa\alpha\tau\alpha\lambda\acute{\epsilon}\xi\omega.$
 $\pi\rho\acute{\omicron}\varsigma\ \mu\acute{\epsilon}\nu\ \acute{\alpha}\lambda\lambda\omicron\varsigma\ \text{K}\acute{\alpha}\rho\epsilon\varsigma\ \kappa\alpha\iota\ \text{P}\acute{\alpha}\iota\omicron\nu\epsilon\varsigma\ \acute{\alpha}\gamma\kappa\upsilon\lambda\omicron\tau\omicron\zeta\omicron\iota$
 $\kappa\alpha\iota\ \text{L}\acute{\epsilon}\lambda\epsilon\gamma\epsilon\varsigma\ \kappa\alpha\iota\ \text{K}\acute{\alpha}\upsilon\kappa\omega\nu\epsilon\varsigma\ \delta\iota\omicron\iota\ \tau\epsilon\ \text{P}\epsilon\lambda\alpha\sigma\gamma\omicron\iota,$
 $\pi\rho\acute{\omicron}\varsigma\ \Theta\acute{\upsilon}\mu\beta\rho\eta\varsigma\ \delta\prime\ \acute{\epsilon}\lambda\alpha\chi\omicron\nu\ \text{L}\acute{\upsilon}\kappa\iota\omicron\iota\ \text{M}\upsilon\sigma\omicron\iota\ \tau\prime\ \acute{\alpha}\gamma\acute{\epsilon}\rho\omega\chi\omicron\iota$
 $\kappa\alpha\iota\ \text{F}\rho\acute{\upsilon}\gamma\epsilon\varsigma\ \acute{\iota}\pi\lambda\omicron\mu\alpha\chi\omicron\iota\ \kappa\alpha\iota\ \text{M}\acute{\eta}\nu\omicron\epsilon\varsigma\ \acute{\iota}\pi\kappa\omicron\rho\upsilon\sigma\tau\acute{\alpha}\iota.$

*Долон, потомък Евмедов, отново така му отвърна:
„Аз и това ще ти кажа съвсем откровено и вярно.
Откъм морето – карийци, пеонци със лъкове криви,
също лелеги, кавкони и богоподобни пеласги.
Близко до Тимбра ноцуват ликийци и горди мизийци,
конесмирители фриги и смели колари меонци.*
(прев. Ал. Милев, Бл. Димитрова)

В Одисея ахеите са определени само два пъти с $\delta\iota\omicron\varsigma$. И отново един път в XIX песен пеласгите са наречени $\delta\iota\omicron\iota$. Фактът, че пеласгите, освен ахеите, са единствените сред многобройните народности, споменати в Илиада и Одисея, които носят този епитет, не може да е случаен. От какво произтича техния божествен произход? Анализът, предложен по-горе, подкрепя една от етимологиите на етнонима „пеласги“.

Представяйки петнадесетте известни етимологии на етнонима $\text{P}\epsilon\lambda\alpha\sigma\gamma\omicron\iota$, М. Сакелариу (Sakellariou 1977: 101–104) подкрепя предположението, че **pelasgo-* произлиза от **b^helozg^ho*, композит от ие. **b^hel-* ‘цъфтя’⁵ и **ozg^ho-* ‘клон’. Етимологията е на А. Ж. ван Виндекенс⁶, който приема значение ‘gameau ou branche à fleur’ и метафорично ‘force vitale’. От гледна точка на семантиката това обяснение може да бъде прието, ако се съгласим с М. Сакелариу (ibid.

110), който го отнася не към етнонима, а към епонима Πέλασγος – растително божество, свързано с дъба, митически цар и родоначалник на пеласгите. Най-вероятно тази връзка е запазена в историческата памет и затова Омир ги смята за δῖοι.

БЕЛЕЖКИ

¹ Вж. интересното в този план изследване на Светлана Янакиева “Предгръцка Беотия”.

² Подробно вж. Mihailova, 2005.

³ Лате предлага четене αρεον, αρεακτις =αραιόν.

⁴ За отраженията на индоевропейските ларингали в тракийски вж. Rikov 1996: 75, за отраженията им в пеласгийски вж. подробно Mihailova, 2002, 3–11.

⁵ Всъщност индоевропейският корен *b^hel- (IEW 122) има също значение ‘лист’, ‘раста, никна’ и вероятно е свързан с корена, *b^hel- ‘раста, подувам се’ (IEW 120).

⁶ Van Windekens, Names 6 (1958): 185 и сл. (цитирано по Sakellariou, 1977, 102).

ЛИТЕРАТУРА

Георгиев, 1977: Георгиев, Вл. Траките и техният език. София, 1977.

Янакиева, 1994: Янакиева, Св. Предгръцка Беотия. Палеобалкански ономастични и митологични елементи. София, 1994.

Beekes, R. S. P. Pre-Greek. A Language Reconstructed, <http://www.indo-european.nl/ied/pdf/pre-greek.pdf>, цитиран от WWW на 9. 02. 2007г.

Crevatin, 1975: Crevatin, Fr. Pre-greco saura. – AGI 60, 1975, 49–54.

DELG : Chantraine, P. 1968–1980. Dictionnaire étymologique de la langue grecque. Histoire des mots. Vol. I-IV. Paris, 1968–1980.

GED: Beekes, Robert S. P. Greek Etymological Dictionary, [**Georgiev, 1941:** Georgiev, Vl. Vorgriechische Sprachwissenschaft. Sofia, 1941.](http://www.indo-european.nl/cgi-bin/startq.cgi?flags=endnnml&root=leiden&basename=%5Cdata%5Cie%5Cgreek_0èèèèàì ìò WWW на 9.02.2007г.</p></div><div data-bbox=)

Georgiev, 1950: Georgiev, Vl. Inscriptions minoennes quasi-bilinques. – ГСУ-ИФФ 46. 4, 1950, 1–85.

Georgiev, 1963: Georgiev, Vl. Les deux langues des inscriptions crétoises en linéaire A. Sofia, 1963.

Georgiev, 1981: Georgiev, Vl. Introduction to the History of the Indo-European Languages. Sofia, 1981.

GEW: Frisk, Hj. 1960-1972. Griechisches etymologisches Wörterbuch. Bde. I-III. Heidelberg, 1960-1972.

Haas, 1959: Haas, O. Die Lehre von den indogermanischen Substraten in Grichenland. – LB, 1, 1959, 29–56.

IEW: Pokorny, J. 1959. Indogermanisches etymologisches Wörterbuch. Bern, 1959.

Mihailova, 2002: Mihailova, B. Observations sur le traitement des laryngales en pélasgique. – LB, 42 (1), 2002, 3–11.

Mihaïlova, 2005: Mihaïlova, B. De nouveau sur la théorie pélasgique. – *Orpheus*, 15, 2005, 117–125

Mihajlova, 2006: Mihajlova, B. ΑΙΣΑΡΩΝ, ΑΙΣΑΛΩΝ. – *LB 45*, (1), 87–91.

Rikov, 1996: Rikov, G. T. The Reflexes of the Proto-Indo-European Laryngeals in Thracian. – In: *The Thracian World at the Crossroads of Civilizations. The 7th International Congress of Thracology. May 20–26, 1996. Constanța – Mangalia – Tulcea, Romania. Reports and Summaries.* Bucharest, 1996, 75.

Sakellariou, 1977: Sakellariou, M. 1977. *Peuples préhelléniques d'origine indo-européenne.* Athènes, 1977.

Van Windekens, 1952: Windekens, A. J. van. 1952. *Le pélasgique. Essai sur une langue indo-européenne préhellénique.* Louvain, 1952.

Van Windekens, 1956: Windekens, A. J. van. Pelasgisch κῑκος ‘Kraft, Energie’ und germanisch *kwiku-, *kwikwa- ‘lebendig’. – *KZ 74*, 1956, 239–242.